

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego

KNO.411.003.01.2022

Pan
dr Piotr Dardziński
Prezes
Centrum Łukasiewicz
ul. Poleczki 19
02-822 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Tekst zmieniony zgodnie z uchwałą Zespołu Orzekającego Komisji Rozstrzygającej w Najwyższej Izbie Kontroli nr KPK-KPO.441.16.2023 z dnia 13 lutego 2023 r.

I/22/003 – Działalność dwóch instytutów Sieci Badawczej Łukasiewicz – Przemysłowego Instytutu Motoryzacji i Instytutu Inżynierii Materiałów Polimerowych i Barwników – oraz nadzór Centrum Łukasiewicz nad tymi instytutami

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Centrum Łukasiewicz, ul. Poleczki 19, 02-822 Warszawa
Kierownik jednostki kontrolowanej	dr Piotr Dardziński, Prezes Centrum Łukasiewicz, od 1 kwietnia 2019 r. – obecnie
Zakres przedmiotowy kontroli	Nadzór Prezesa Centrum Łukasiewicz nad Instytutami Sieci: Przemysłowym Instytutem Motoryzacji oraz Instytutem Inżynierii Materiałów Polimerowych i Barwników
Okres objęty kontrolą	Lata: 2019-2022 (do czasu zakończenia kontroli tj. 7 grudnia 2022 r., z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem)
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego
Kontrolerzy	1. Piotr Rebizant, specjalista kp., upoważnienie do kontroli nr KNO/30/2022 z 12.10.2022 r. 2. Piotr Główka, specjalista kp., upoważnienie do kontroli nr KNO/29/2022 z 12.10.2022 r. (akta kontroli str. 1-2)

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

W latach 2019-2022³ nadzór Prezesa Centrum Łukasiewicz⁴ nad instytutami Sieci: Przemysłowym Instytutem Motoryzacji⁵ i Instytutem Inżynierii Materiałów Polimerowych i Barwników⁶ był sprawowany prawidłowo w zakresie objętym kontrolą.

Prezes Centrum Łukasiewicz, zgodnie z art. 36 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 21 lutego 2019 r. o Sieci Badawczej Łukasiewicz⁷, sprawował nadzór nad wykonywaniem zadań przez wskazane instytuty pod względem przestrzegania przepisów prawa powszechnie obowiązującego oraz przepisów zawartych w statutach. Stosownie do art. 36 ust. 2 pkt 1 uSBŁ Prezes zatwierdzał statuty i regulaminy organizacyjne wskazanych Instytutów. Podejmował również działania nadzorcze w stosunku do Łukasiewicz-PIMOT i Łukasiewicz-IMPIB w zakresie wykonywania przez nie podstawowych zadań wynikających z art. 3 ust. 2 w zw. z art. 36 ust. 1 pkt 2 uSBŁ, do których należy: realizacja projektów badawczych, komercjalizacja i współpraca międzynarodowa w obszarze badań i wdrożeń. Dopelnieniem nadzoru Prezesa CŁ nad wskazanymi Instytutami było przeprowadzanie kontroli instytutów zgodnie z art. 36 ust. 3 uSBŁ oraz reakcja na pojawiające się skargi. Działania nadzorcze i kontrolne były wspomagane przez narzędzia informatyczne, organizacyjne i prawne⁸.

Roczne plany i sprawozdania finansowe Centrum Łukasiewicz i Instytutów Sieci były przekazywane w terminach ustawowych wraz ze sprawozdaniem z badania przeprowadzonego przez biegłego rewidenta. Nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie przekazywania i opiniowania rocznych planów i sprawozdań z działalności Sieci, Centrum i wskazanych Instytutów. Prezes Centrum, zgodnie z art. 36 ust. 2 i 3 uSBŁ, dokonywał wyboru firmy audytorskiej przeprowadzającej badanie sprawozdania finansowego wskazanych Instytutów oraz zatwierdzał roczne plany i sprawozdania finansowe przedłożone przez Instytuty.

Nadzór sprawowany przez Prezesa Centrum Łukasiewicz na podstawie art. 36 ust. 1 pkt 3 uSBŁ nad prawidłowością wydatkowania środków finansowych z dotacji celowych przyznawanych wskazanym Instytutom był prawidłowy.

Jednocześnie Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że pomimo ponad trzyletniego funkcjonowania Sieci Badawczej Łukasiewicz nadal nie zatwierdzono jej 4-letniej strategii i nie opracowano projektu 10-letniej strategii Sieci. W okresie objętym kontrolą jej działalność opierała się na corocznie wyznaczanych przez Radę Centrum kierunkach działalności Sieci i powiązanych z nimi tematykach projektów badawczych. Brak obowiązujących dokumentów strategicznych może niekorzystnie wpływać na długofalową perspektywę działalności Sieci i utrudniać komunikowanie jej celów strategicznych wewnętrznym i zewnętrznym interesariuszom. Zdaniem NIK konieczna jest zatem skuteczna współpraca Prezesa Centrum i Rady Centrum – ustawowych organów Centrum, które zostały zobowiązane do przygotowania dokumentów strategicznych, stosownie do zapisów art. 9 ust. 3 pkt 2 w zw. z art. 14 ust. 2 pkt 1 oraz art. 19 ust. 1 pkt 2 lit. c uSBŁ.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Do dnia zakończenia czynności kontrolnych, tj. 7 grudnia 2022 r.

⁴ Dalej: „Prezes CŁ” lub „Prezes” lub „Prezes Centrum”.

⁵ Dalej: „Łukasiewicz-PIMOT” lub „PIMOT”.

⁶ Dalej: „Łukasiewicz-IMPIB” lub „IMPIB”.

⁷ Dz. U. z 2020 r., poz. 2098 (Dalej: uSBŁ).

⁸ Przykłady: informatyczne - dedykowana aplikacja SUBDOT do rozliczania subwencji i dotacji oraz „Kokpit Zarządczy” oparty na rozwiązaniach Business Intelligence (BI); organizacyjne - Grupy Badawcze Łukasiewicza i Platforma Kompetencji Łukasiewicza; prawne – Wytyczne Prezesa Centrum Łukasiewicz.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego kontrolowanej działalności

OBSZAR

Nadzór Prezesa Centrum Łukasiewicz nad Instytutami Sieci: Przemysłowym Instytutem Motoryzacji oraz Instytutem Inżynierii Materiałów Polimerowych i Barwników.

1.1 Strategia oraz roczne plany działalności

Opis stanu faktycznego

Zgodnie z art. 14 ust. 2 pkt 1 uSBŁ Prezes Centrum jest zobowiązany do opracowania projektu 4-letniej i 10-letniej strategii działalności Sieci. Ich zatwierdzenie, stosownie do art. 19 ust. 1 pkt 2 lit. c uSBŁ, należy do zadań Rady Centrum Łukasiewicz. W związku z tym Prezes Centrum Łukasiewicz wystąpił w dniu 18 grudnia 2020 r.⁹ do Przewodniczącego Rady – Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Rozwoju, Pracy i Technologii z prośbą o zatwierdzenie załączonego projektu 4-letniej Strategii Sieci Badawczej Łukasiewicz. Projekt został przygotowany z wykorzystaniem takich narzędzi analitycznych jak (m.in.): analiza pięciu sił Portera¹⁰, Mapa Grup Strategicznych¹¹, Pozycje Wewnątrz Grup Strategicznych¹² oraz analiza PESTEL¹³. W załączonym dokumencie strategicznym jako cel strategiczny wskazano: „Łukasiewicz Liderem B+R i komercjalizacji w Polsce w obszarach: zdrowia, inteligentnej i czystej mobilności, zrównoważonej gospodarki i energii oraz transformacji cyfrowej, wśród organizacji badawczych zgodnie z ustawą o szkolnictwie wyższym i nauce”. Wskazano również cele jednostkowe, dla których określono indywidualne wskaźniki KPI¹⁴. Cele zostały wyznaczone w oparciu o metodę SMART¹⁵ oraz Zrównoważoną Kartę Wyników (BSC)¹⁶. Do pisma załączono prezentację, w której wskazano misję i wizję Sieci, Grupy Badawcze Łukasiewicza powiązane z celami jednostkowymi i obszarami, kluczowe cele, podstawowe wskaźniki dla celów jednostkowych oraz cele dla poszczególnych perspektyw BSC.

(akta kontroli str. 344-471, 665-686)

W lipcu 2021 r. w odpowiedzi na przesłany projekt 4-letniej strategii, Przewodniczący Rady Centrum Łukasiewicz skierował uwagi¹⁷ do przekazanych dokumentów. W piśmie zwrócono uwagę m.in. na formę dokumentu (prezentacja zamiast „zwarłego dokumentu o ustalonym schemacie”), metodykę przygotowania projektu – w szczególności brak strategii 10-letniej (ramowej), której uszczegółowieniem powinna być strategia 4-letnia. Uznano również, że w strategii brak wystarczających analiz obecnej sytuacji (np. analizy SWOT¹⁸), brak powiązań z ustawowymi celami Sieci czy rządowymi programami strategicznymi i UE. Zdaniem Rady, w projektowanej strategii nie ujęto także potrzeb rozwoju infrastruktury badawczej, ale przede wszystkim strategii badawczo-rozwojowej instytutów Sieci i Centrum Łukasiewicz – strategia nie określa projektów i badań, które mają dążyć do realizacji obranego celu strategicznego. Prezes Centrum Łukasiewicz, w piśmie z października 2021 r., podtrzymał zaproponowaną formę oraz treść projektu, przekazując jako załącznik materiał analityczny stanowiący podstawę opracowania strategii.

⁹ Pismo z dnia 18 grudnia 2020 r. znak: CL/1299/2020/DSO/MW.

¹⁰ Metoda analizy i oceny natężenia sił konkurencyjnych w sektorze ekonomicznym lub segmencie rynkowym.

¹¹ Narzędzie analizy konkurencji w danym sektorze.

¹² Uzupełnienie Mapy Grup Strategicznych i pokazująca pozycję organizacji na tle innych w danym sektorze na bazie zdefiniowanej grupy kryteriów.

¹³ PESTEL z ang. Political - polityczne, Economic - ekonomiczne, Social - społeczne, Technological - technologiczne, Environmental - środowiskowe, Legal - prawne.

¹⁴ KPI - ang. Key Performance Indicator - Kluczowe Czynniki Efektywności.

¹⁵ SMART - ang. Specific - specyficzny, Measurable - mierzalny, Achievable - osiągalny, Relevant - istotny, Time-bound - określony w czasie.

¹⁶ BSC - ang. Balanced scorecard - Zrównoważona Karta Wyników.

¹⁷ Pismo z dnia 30 lipca 2021 r. znak: DIP-II.4140.7.2021.

¹⁸ SWOT - ang. Strengths - silne strony, Weaknesses - słabe strony, Opportunities - szanse, okazje i Threats - zagrożenia.

W okresie od października 2021 r. do listopada 2022 r. pomiędzy Radą i Prezesem Centrum nie toczyły się rozmowy ani nie była prowadzona korespondencja w sprawie projektu strategii. Dopiero 8 listopada 2022 r. w Ministerstwie Rozwoju i Technologii, w Departamencie Innowacji i Polityki Przemysłowej odbyło się robocze spotkanie z przedstawicielami Centrum Łukasiewicz.

Jak wyjaśniła Przewodnicząca Rady Centrum, spotkanie zostało zorganizowane „w celu omówienia uwag do projektu 4-letniej strategii Sieci oraz rekomendacji dalszych prac nad dokumentem, mających na celu pełniejsze uwzględnienie uwag zgłoszonych przez Radę”. Efektem spotkania było pismo Z-cy Dyrektora Departamentu Innowacji i Polityki MRiT z dnia 16 listopada 2022 r., skierowane do Dyrektora Departamentu Strategii i Organizacji w Centrum Łukasiewicz, w którym wskazano m.in. na konieczność dokonania zmian w projekcie strategii 4-letniej, w tym aktualizacji jej perspektywy czasowej oraz opracowanie projektu strategii 10-letniej. W piśmie wyrażono również oczekiwanie, że strategia Sieci Badawczej Łukasiewicz zostanie przedstawiona Radzie Centrum nie później niż do końca maja 2023 r.

Rada Centrum Łukasiewicz corocznie wyznaczała kierunki działalności Sieci i powiązane z nimi tematyki projektów badawczych realizowanych przez Centrum i instytuty Sieci w drodze uchwał Rady¹⁹.

Do dnia zakończenia czynności kontrolnych, tj. 7 grudnia 2022 r. projekt 4-letniej strategii (opracowany w 2020 r.) nie został zatwierdzony przez Radę i wymagał aktualizacji perspektywy czasowej, natomiast projekt 10-letniej strategii działalności Sieci nie został przygotowany, co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 344-471, 485-516, 665-686)

Prezes Centrum sporządzał w latach 2019-2022 roczne plany działalności Sieci i Centrum oraz przedkładał je do zatwierdzenia Radzie w terminie do 31 października roku poprzedzającego. Wyjątkiem był pierwszy rok działalności Centrum, kiedy plany działalności Centrum i Sieci na 2019 r. zostały przekazane do zatwierdzenia odpowiednio 30 kwietnia 2019 r. i 30 maja 2019 r., co było zgodne z dyspozycją art. 123 uSBŁ.

Weryfikacja realizacji celów i zadań określonych w planach działalności następowała w rocznych sprawozdaniach z działalności Sieci oraz Centrum sporządzanych przez Prezesa Centrum i przedkładanych do zatwierdzenia Radzie, w terminie do dnia 15 marca kolejnego roku kalendarzowego. Sprawozdania z działalności Sieci oraz Centrum były przekazywane w formie dokumentu na szablonie przygotowanym przez Centrum.

Roczne plany finansowe były sporządzane przez Prezesa Centrum, opiniowane przez Radę i zatwierdzane przez ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego i nauki. Sprawozdanie finansowe Centrum Łukasiewicz wraz ze sprawozdaniem z badania biegłego rewidenta, opinią Rady Centrum i sprawozdaniem z działalności Centrum było corocznie do 31 marca kolejnego roku za rok poprzedni przekazywane ministrowi właściwemu ds. szkolnictwa wyższego i nauki.

(akta kontroli str. 472-477, 652-664)

W przypadku Instytutów Łukasiewicz-IMPiB i Łukasiewicz-PIMOT roczne plany działalności na lata 2020-2022 były przekazywane w terminach ustawowych²⁰. Prezes Centrum zatwierdził roczne plany działalności Instytutu Łukasiewicz-IMPiB na lata 2020, 2021 i 2022 odpowiednio w dniach: 15 stycznia 2020 r., 13 stycznia 2021 r. oraz 31 grudnia 2021 r. Roczne plany działalności Łukasiewicz-PIMOT zostały zatwierdzone przez Prezesa Centrum odpowiednio w dniach: 15 stycznia 2020 r., 13 stycznia 2021 r. oraz 31 stycznia 2022 r.

¹⁹ Uchwały Rady Centrum Łukasiewicz w sprawie wyznaczania kierunków działalności Sieci Badawczej Łukasiewicz: uchwała nr 5/2019 z dnia 3 października 2019 r. na 2020 r.; uchwała nr 8/2020 z dnia 28 lipca 2020 r. na 2021 r.; uchwała nr 5/2021 z dnia 26 lipca 2021 r. na 2022 r. i uchwała nr 8/2022 z dnia 30 sierpnia 2022 r. na 2023 r.

²⁰ Zgodnie z art. 116 uSBŁ instytuty Sieci działają w 2019 r. na podstawie planów działalności i rocznych planów finansowych instytutów badawczych, natomiast zgodnie z art. 24 ust. 3 pkt 2 lit. a uSBŁ, Dyrektor instytutu przedkłada Prezesowi Centrum do zatwierdzenia projekt rocznego planu działalności instytutu Sieci na rok następny w terminie do dnia 15 grudnia każdego roku.

Roczne sprawozdania z działalności Instytutów Łukasiewicz-IMPiB i Łukasiewicz-PIMOT zostały przekazane do zatwierdzenia w terminach ustawowych²¹. Roczne sprawozdanie z działalności Łukasiewicz-IMPiB za 2019 r. zostało przekazane w dniu 28 lutego 2020 r., natomiast zatwierdzone zostało w dniu 30 kwietnia 2020 r., w kolejnych latach przekazanie i zatwierdzenie nastąpiło: za 2020 r. przedłożenie w dniu 26 lutego 2021 r., zatwierdzenie w dniu 17 sierpnia 2021 r., za 2021 r. przekazanie 28 lutego 2022 r., zatwierdzenie w dniu 30 czerwca 2022 r. Roczne sprawozdanie z działalności Łukasiewicz-PIMOT za 2019 r. Dyrektor Instytutu przekazał w dniu 28 lutego 2020 r., Prezes Centrum zatwierdził w dniu 30 kwietnia 2020 r. Roczne sprawozdania z działalności za lata 2020 i 2021 zostały przekazane odpowiednio w dniach: 26 lutego 2021 r. i 28 lutego 2022 r. Prezes Centrum zatwierdził je odpowiednio w dniach: 9 września 2021 r. za 2020 r. i 30 maja 2022 r. za 2021 r. W planach działalności instytutów Łukasiewicz-IMPiB i Łukasiewicz-PIMOT na 2020 r. umieszczone zostały cele powiązane z przyjętymi w projekcie 4-letniej strategii perspektywami wynikającymi ze Zrównoważonej Karty Wyników (Klienci, Ludzie, Procesy, Finanse). Każdy cel wskazany w planie został zwymiarowany miernikiem jakościowym lub ilościowym. Podsumowanie realizacji celów następowało w sprawozdaniu. W planach na 2021 i 2022 r. oraz w sprawozdaniu za 2021 r. wskazane Instytuty posługują się metodologią ustalania i mierzenia realizacji poszczególnych celów opracowaną przez Centrum w projekcie 4-letniej strategii działalności Sieci.

(akta kontroli str. 344-437, 472-477, 665-686)

1.2 Nadzór nad wykonywaniem zadań przez Instytuty Sieci pod względem przestrzegania przepisów prawa powszechnie obowiązującego oraz przepisów zawartych w statutach.

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą realizacja zadań nadzorczych Prezesa Centrum Łukasiewicz nad instytutami Łukasiewicz-PIMOT oraz Łukasiewicz-IMPiB zgodnie z art. 36 ust. 1 pkt 1 uSBŁ polegała m.in. na zatwierdzaniu statutow i regulaminów organizacyjnych wskazanych instytutów.

Łukasiewicz-PIMOT czterokrotnie przedkładał do zatwierdzenia Prezesa Regulamin organizacyjny Instytutu. Ostatnia obowiązująca wersja została zatwierdzona w dniu 6 maja 2021 r. Natomiast Łukasiewicz-IMPiB trzy razy przedkładał Prezesowi do zatwierdzenia regulamin organizacyjny. Ostatnia obowiązująca wersja regulaminu została zatwierdzona w dniu 20 maja 2022 r.

Kolejnym narzędziem sprawowania nadzoru nad instytutami były powołania oraz odwołania dyrektorów i zastępców dyrektorów instytutów Sieci Łukasiewicz. W przypadku obu wskazanych instytutów wszystkie procesy związane z odwołaniem dyrektorów lub zastępców dokonane zostały w związku rezygnacją tych osób. Nadzór Prezesa wykonywany był także w procesach powoływania członków Rad instytutów w liczbie wynikającej ze statutow. W przypadku obu Instytutów Prezes powołał członków rad w dniu 29 listopada 2019 r. Powołał także, zgodnie ze statutami²², sześciu członków rady. Innym elementem działań nadzorczych w tym obszarze było zatwierdzanie przez Prezesa CŁ rocznych planów i sprawozdań z działalności instytutów. W latach 2019-2022 Prezes zatwierdził po trzy plany działalności i trzy sprawozdania z działalności przedłożone przez każdy ze wskazanych instytutów.

Innym przykładem działań nadzorczych Prezesa CŁ był nadzór sprawowany nad majątkiem instytutów i zgody związane z rozporządzaniem mieniem. W przypadku Łukasiewicz-PIMOT od 2019 r. Prezes informowany był o dwóch trwających czynnościach, z których jedna wymagała wydania opinii Prezesa. Dodatkowo PIMOT, zgodnie z wytycznymi Prezesa informował Centrum Łukasiewicz o prawach wykonywanych z udziałów posiadanych w spółkach kapitałowych. W przypadku Łukasiewicz-IMPiB instytut występował do Prezesa czterokrotnie w sprawach związanych z rozporządzaniem mieniem. We wszystkich przypadkach Prezes udzielił IMPiB zgodę lub zgodę warunkową na rozporządzanie mieniem.

²¹ Zgodnie z art. 24 ust. 3 pkt 2 lit. c uSBŁ, Dyrektor instytutu przedkłada Prezesowi Centrum do zatwierdzenia roczne sprawozdanie z działalności instytutu Sieci wraz z opinią rady instytutu w terminie do dnia 28 lutego każdego roku.

²² § 11. ust. 2. pkt. 1 Statut Łukasiewicz-PIMOT oraz Łukasiewicz-IMPiB.

Ważnym elementem sprawowania przez Prezesa nadzoru nad Łukasiewicz-PIMOT i Łukasiewicz-IMPIB były także kontrole przeprowadzone w obydwu instytucjach. Analogicznie do kontroli we wszystkich instytucjach Łukasiewicza, zakresy kontroli w Łukasiewicz-PIMOT i Łukasiewicz-IMPIB obejmowały aspekty zgodności postępowania instytucji z przepisami prawa oraz statutami, co zostało szerzej opisane w dalszej części wystąpienia dot. kontroli.

Istotnymi zadaniami realizowanymi przez Prezesa CŁ w zakresie nadzoru nad wskazanymi instytucjami był proces zatwierdzania planów finansowych instytucji Sieci i zmian tych planów oraz zatwierdzania sprawozdań finansowych instytucji Sieci. Zgodność działań instytucji z prawem oraz celowość i gospodarność ponoszonych kosztów weryfikowana była w procesie oceny a następnie zatwierdzania przedkładanych sprawozdań finansowych. Wskazane kryteria, w tym celowość i gospodarność, uwzględniane były w prowadzonym przez Prezesa procesie weryfikowania raportów z wykorzystania środków finansowych na działalność bieżącą (subwencje) instytucji Łukasiewicz-PIMOT oraz Łukasiewicz-IMPIB.

Elementem wzmacniającym nadzór Prezesa (ale także wspierającym weryfikowanie zgodności postępowania instytucji z wybranymi przepisami prawa) było wyznaczanie przez Prezesa biegłych rewidentów odpowiedzialnych za badanie sprawozdań finansowych poszczególnych instytucji. W badanym okresie od powstania Sieci Badawczej Łukasiewicz zatwierdzone zostały wszystkie przedłożone przez Łukasiewicz-PIMOT oraz Łukasiewicz-IMPIB plany finansowe oraz zmiany tych planów w trakcie roku. Podobnie zatwierdzone zostały wszystkie sprawozdania finansowe za poszczególne lata obrotowe tj.: za okres II-IV kwartał 2019, za rok 2020 i za rok 2021.

(akta kontroli str. 90-118, 294-316, 327-343)

Zarówno Łukasiewicz-IMPIB (z dniem 1 stycznia 2020 r.), jak Łukasiewicz-PIMOT (z dniem 1 kwietnia 2020 r.) dostosowały strukturę zatrudnienia, zgodnie z art. 107 uSBŁ:

- W Łukasiewicz-IMPIB nastąpiło to poprzez wydanie Zarządzenia nr 19/2019 wprowadzającego Regulamin wynagradzania, w którym uwzględniono nowe stanowiska pracy zgodnie z rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 marca 2019 r. w sprawie wykazu stanowisk, na których są zatrudniani pracownicy Centrum Łukasiewicz i instytucji działających w ramach Sieci Badawczej Łukasiewicz, oraz kwalifikacji wymaganych do ich zajmowania²³. Na podstawie tego zarządzenia i regulaminu pracownicy instytucji podpisywali porozumienia zmieniające.
- W Łukasiewicz-PIMOT nastąpiło to w wyniku wydania Zarządzeniem Dyrektora nr 2/2020 wprowadzającego Zakładowy Regulamin Wynagradzania, do którego załączono wykaz stanowisk.

Centrum Łukasiewicz monitorowało proces dostosowania struktury zatrudnienia. Wymóg ustawowy w powyższym zakresie był wielokrotnie omawiany podczas spotkań Platformy Kompetencji Łukasiewicz HR²⁴. Wskazane instytucje przekazały Centrum informacje o stanie dostosowania wykazu stanowisk do wymogów ustawowych w sprawozdaniach z działalności za rok 2020.

(akta kontroli str. 62-89)

Kolejnym przykładem działań nadzorczych Prezesa CŁ była reakcja na skargi ze strony wymienionych instytucji. W kontrolowanym okresie do Centrum Łukasiewicz wpłynęło 24 anonimowe skargi na działalność Łukasiewicz-PIMOT (jedna) i Łukasiewicz-IMPIB (23).

W przypadku Łukasiewicz-IMPIB dotyczyły one zarządzania Instytutem, kwestii kadrowych oraz realizacji projektów i funkcjonowania oddziałów. Natomiast w skardze dotyczącej Łukasiewicz-PIMOT podniesiono kwestię wysokiej rotacji pracowników oraz nieskutecznego wdrażania pracowników do realizacji nowych obowiązków, multiplikowania raportowania oraz przypadków mobbingu.

²³ Dz. U. z 2019 r. poz. 591.

²⁴ Platforma Kompetencji HR - Sposób współpracy pomiędzy pracownikami w Sieci Badawczej Łukasiewicz polegający dzieleniu się doświadczeniem i dobrymi praktykami w celu wypracowania standardu i rozwiązania w obszarze zarządzania zasobami ludzkimi.

Odnośnie Łukasiewicz-IMPIB Departament Kontroli Centrum Łukasiewicz (wcześniej Departament Finansów i Kontroli) każdorazowo wyjaśniał zagadnienia zawarte we wspomnianych skargach, w tym w wybranych przypadkach pozyskiwał bezpośrednie informacje z Instytutu. Zagadnienia dotyczące bieżącej działalności Łukasiewicz-IMPIB zostały włączone do zakresu kontroli dotyczącej gospodarki finansowej, jakości pracy, prawidłowości realizacji zadań oraz jakości zarządzania w Łukasiewicz-IMPIB przeprowadzonej przez Centrum Łukasiewicz na przełomie roku 2020 i 2021.

(akta kontroli str. 317-326)

NIK zwraca uwagę, że pomimo powołania z dniem 13 września 2022 r. wiceprezesa Centrum Łukasiewicz, stosowne zmiany w regulaminie organizacyjnym, a co za tym idzie określenie jego zadań, nastąpiło dwa miesiące później, tj. w dniu 14 listopada 2022 r. Do tego czasu – zgodnie z treścią maila²⁵ z dnia 28 października 2022 r. od Dyrektora Generalnego – do zadań nowego wiceprezesa zaliczono opracowanie koncepcji:

- koordynacji krajowych punktów kontaktowych programu ramowego UE Horyzont Europa oraz programu Euratom w zakresie Fission,
- stworzenia oraz funkcjonowania Centrum Technologii Kwantowej,
- wdrożenia i wykorzystania SMR (Małe Reaktory Jądrowe).

Należy zaznaczyć, że w regulaminie organizacyjnym, który wszedł w życie 14 listopada 2022 r., powyższe zadania nie zostały ujęte, a nowemu wiceprezesowi powierzono zadania dotyczące komunikacji, tj.:

- nadzór nad relacjami z mediami zewnętrznymi, zewnętrznymi ośrodkami wpływu i liderami opinii publicznej oraz branżowej;
- nadzór nad prowadzeniem mediów społecznościowych;
- nadzór relacji z mediami wewnętrznymi oraz właściwymi dla instytutów komórkami odpowiedzialnymi za komunikację i PR;
- nadzór nad budowaniem rozpoznawalności i prestiżu marki Sieci;
- nadzór nad stosowaniem i wykorzystywaniem podstawowej marki Sieci oraz – pośrednio, jako wsparcie – portfelu marek produktowych Instytutów Sieci;
- nadzór nad udziałem Sieci w projektach wizerunkowych i/lub sponsoringowych i/lub społecznych;
- nadzór nad przygotowywaniem rozwiązań systemowych, procedur, wytycznych i stanowisk z zakresu nadzoru nad instytutami Sieci w zakresie w zakresie odpowiednim do swojej właściwości.

(akta kontroli str. 49-61)

1.3 Nadzór nad wykonywaniem podstawowych zadań ustawowych przez Instytuty Sieci

Zgodnie z art. 36 ust. 1 pkt 2 uSBŁ Prezes Centrum Łukasiewicz sprawuje nadzór nad działalnością instytutów Sieci pod względem prawidłowości realizacji przez nie podstawowych zadań, o których mowa w art. 3 ust. 2 teżej ustawy (realizacja projektów badawczych i prac rozwojowych, ich komercjalizacja oraz współpraca międzynarodowa). W celu realizacji obowiązków nadzorczych Centrum stosowało następujące narzędzia:

- wyznaczanie w planach działalności Instytutów celów rocznych związanych z działalnością projektową, komercjalizacją i współpracą międzynarodową, jak również zatwierdzanie sprawozdań z wykonania planów;
- wyznaczanie celów dla Dyrektorów instytutów związanych z działalnością projektową, komercjalizacją i współpracą międzynarodową, jak również zatwierdzanie sprawozdań z realizacji tych celów;
- opiniowanie wniosków o subwencje i raportów z wykorzystania subwencji;

²⁵ Wiadomość email z dnia 28 października 2022 r. od Dyrektora Generalnego CŁ Tomasza Bzukały do Wiceprezesa CŁ Remigiusz Kopoczka, do wiadomości Prezesa CŁ Piotra Dardzińskiego.

- przyznawanie dotacji na wybrane projekty badawcze oraz inwestycyjne, a po ich zakończeniu weryfikowanie efektywności wydatkowania środków i osiągnięcia założonych celów;
- przeprowadzanie kontroli dotyczących realizacji projektów badawczych oraz komercjalizacji (rozwiązanie zostało zaplanowane).

Ponadto, uzupełnieniem narzędzi sprawowania nadzoru nad instytutami były także wymienione poniżej formy działań:

- Grupy Badawcze Łukasiewicza,
- Platformy Kompetencji Łukasiewicza: Komercjalizacji, Finanse, HR, Zarządzania Projektami,
- cykliczne spotkania z dyrektorami instytutów, zastępcami dyrektora ds. badawczych oraz zastępcami dyrektora ds. finansowych,
- spotkania indywidualne z dyrektorami instytutów.

(akta kontroli str. 327-343)

W celu monitorowania realizacji projektów badawczych przez instytuty wprowadzono narzędzie „Kokpit Zarządczy”, w którym gromadzone były informacje na temat stanu opracowywania i realizacji projektów w ramach Sieci Łukasiewicz. Dane dotyczące aktywności projektowej były wprowadzane do „Kokpitu Zarządczego”²⁶ przez instytuty Sieci i aktualizowane co miesiąc. Obejmowały one m.in. informacje o stanie realizacji poszczególnych projektów. W przypadku Łukasiewicz-PIMOT, na koniec listopada 2022 r. instytut realizował 29 projektów badawczych o wartości 113 mln zł, a Łukasiewicz-IMPiB realizował 36 projektów badawczych o wartości 30 mln zł. Ponadto, sprawdzanie realizacji projektów odbywało się w ramach rocznej sprawozdawczości z działalności instytutów. Instytuty w ramach sprawozdań rocznych przedstawiają informacje na temat realizowanych projektów badawczych, w tym liczby projektów aktywnych i zakończonych, projektów realizowanych w poszczególnych kierunkach działalności Łukasiewicza oraz w rozbiciu na źródła ich finansowania.

(akta kontroli str. 292-293, 295-316)

W ramach nadzoru nad realizacją zadań dotyczących komercjalizacji wyników badań naukowych i prac rozwojowych Centrum podjęło następujące działania:

- 1) wprowadzono na podstawie wytycznych nr 2/2021 „Regulamin zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz prawami własności przemysłowej wraz z zasadami komercjalizacji”. Określono tym samym jednolity system zasad dotyczących komercjalizacji, ochrony i zarządzania własnością intelektualną, w tym zasad dotyczących wynagradzania pracowników Łukasiewicza w procesie komercjalizacji. Dodatkowo, Regulamin określał przepisy dotyczące zarządzania własnością intelektualną, które umożliwiały zrównoważone gospodarowanie posiadanymi prawami własności intelektualnej, wypracowanymi przez pracowników Łukasiewicza;
- 2) opiniowano wnioski o przyznanie środków finansowych na działalność bieżącą (subwencje) instytutów Łukasiewicz-PIMOT oraz Łukasiewicz-IMPiB w zakresie zaplanowanych komercjalizacji wyników badań naukowych i prac rozwojowych na dany rok oraz planowano działania do realizacji w obszarze komercjalizacji;
- 3) opiniowano rozliczenie środków finansowych na działalność bieżącą (subwencje) instytutów Łukasiewicz-PIMOT oraz Łukasiewicz-IMPiB w zakresie przeprowadzonych komercjalizacji wyników badań naukowych i prac rozwojowych w danym roku oraz działań związanych z komercjalizacją oraz ich efektów w danym roku;
- 4) zbierano dane za pośrednictwem aplikacji „Kokpit Zarządczy” dostarczane co miesiąc przez instytuty Łukasiewicza, w tym instytuty Łukasiewicz-PIMOT oraz Łukasiewicz-IMPiB; zakres zbieranych informacji dotyczył m.in. liczby prowadzonych komercjalizacji, przebiegu tego procesu oraz uzyskiwanych przychodów z tego tytułu.

²⁶ Platforma wspomagająca nadzór i zarządzanie stworzona na bazie programu Microsoft Power BI.

Ponadto, pracownicy instytutów: Łukasiewicz–PIMOT i Łukasiewicz–IMPiB uczestniczyli w pracach „Platformy Kompetencji Łukasiewicz Komerccjalizacja”. Celem tej Platformy było zwiększanie efektywności organizacyjnej Sieci Badawczej Łukasiewicz i standaryzacji procesów w zakresie komercjalizacji. Ma ona służyć wymianie wiedzy pomiędzy podmiotami tworzącymi Sieć, w tym m.in. identyfikacji najlepszych praktyk stosowanych w obszarze komercjalizacji. W ramach Platformy powstał projekt „Regulaminu zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz prawami własności przemysłowej wraz z zasadami komercjalizacji” (wprowadzony wytycznymi nr 2/2021). Opracowano również poradnik pt. „Dobre praktyki dla spółek Łukasiewicza - praktyczny przewodnik”.

(akta kontroli str. 327-338)

W ramach nadzoru nad prowadzeniem przez Instytuty współpracy międzynarodowej w obszarze badań naukowych i komercjalizacji, Prezes Centrum realizował następujące działania:

- stałe monitorowanie stanu realizacji projektów europejskich i zagranicznych oraz realizacji działań w zakresie mobilności kadr naukowych (np. staże zagraniczne) w platformie „Kokpit Zarządczy”;
- analiza i ocena sprawozdań rocznych w zakresie działalności międzynarodowej Instytutów;
- omawianie zagadnień związanych ze współpracą międzynarodową w ramach spotkań z dyrektorami i zastępcami dyrektorów ds. badawczych, w tym postępów z realizacji wskaźników dotyczących projektów międzynarodowych i działań z zakresu mobilności kadr naukowych.

Dodatkowo, Centrum przeprowadziło w 2019 r. badanie ankietowe na temat zaangażowania instytutów we współpracę z organizacjami międzynarodowymi oraz przegląd i analizę potencjału instytutów w zakresie ich aktywności w pozyskiwaniu i realizacji projektów międzynarodowych. Określono również zasady wsparcia instytutów Łukasiewicza w zakresie pozyskiwania projektów międzynarodowych.

W kontrolowanym okresie Łukasiewicz-PIMOT współpracował z takimi organizacjami międzynarodowymi jak Europejska Platforma Technologiczna Biotechnologii oraz Europejska Platforma Technologiczna Ogrzewania (RHC-Platform), a także z konsorcjum Bio-based Industries. W 2021 r. Łukasiewicz-PIMOT przystąpił do dwóch partnerstw w ramach struktury Horyzont Europa (tj. CCAM i ZZERO) jako przedstawiciel Sieci Badawczej Łukasiewicz. Natomiast przedstawiciele Łukasiewicz-IMPiB byli zaangażowani w działalność organizacji Federation of Associations of Technicians for Industry of Paints in European Countries (FATIPEC).

(akta kontroli str. 338-343)

1.4 Nadzór nad wydatkowaniem środków finansowych przez Instytuty Sieci

W okresie objętym kontrolą Prezes Centrum Łukasiewicz przeprowadził cztery nabory wniosków o dotacje udzielane w trybie art. 68 ust. 1 w zw. z art. 63 ust. 2 pkt. 3 uSBŁ. Postępowanie w zakresie przyznania dotacji odbywało się na podstawie przepisów wskazanej ustawy oraz rozporządzenia Ministra Szkolnictwa Wyższego i Nauki z dnia 6 września 2019 r. w sprawie dotacji celowych przyznawanych instytutom działającym w ramach Sieci Badawczej Łukasiewicz²⁷. Dotacje celowe przyznawane przez Prezesa Centrum były przyznawane na realizację przez instytut Sieci projektów badawczych w ramach celu Sieci (projekty) albo na finansowanie lub dofinansowanie kosztów inwestycji dotyczących realizacji przez instytut Sieci projektów badawczych w ramach celu sieci (inwestycje). Wnioski podlegały wieloetapowej ocenie (formalnej i merytorycznej). W zależności od miejsca zajętego w rankingu projektów i inwestycji w danym naborze, instytuty otrzymywały różny stopień dofinansowania, który wynosił maksymalnie 90 procent wartości projektu lub

²⁷ Dz. U. z 2019 r. poz. 1761 (Dalej: rozporządzenie o dotacjach).

inwestycji. Przyznane dotacje celowe były realizowane na podstawie umów dotacyjnych i rozliczane na podstawie raportów rocznych i końcowych.

(akta kontroli str. 344-437, 665-686)

Szczegółowym badaniem objęto następujące projekty badawcze o akronimach MODUO-TECH i EMInnovation (Łukasiewicz-IMPiB), AZSP, BatMaS i REKOMTER (Łukasiewicz-PIMOT) oraz MOTO-KOMP (Łukasiewicz-IMPiB i Łukasiewicz-PIMOT).

Projekty badawcze były realizowane z reguły w ramach konsorcjum kilku instytutów Sieci, wyjątkiem był projekt AZSP, który był samodzielnym przedsięwzięciem Łukasiewicz-PIMOT. Załącznikiem do każdej umowy zawartej z konsorcjum instytutów była „Umowa konsorcjum dotycząca realizacji projektu w ramach dotacji celowej” regulująca współpracę poszczególnych jednostek na etapie przygotowania wniosku o dotację, podpisania umowy dotacyjnej i wspólnej realizacji projektu. Umowa konsorcjum określała m.in. obowiązki i prawa Lidera konsorcjum, zasady zarządzania projektem, odpowiedzialność członków konsorcjum oraz kwestie dotyczące własności intelektualnej.

Założony czas trwania projektów wynosił od 12 m-cy do 36 m-cy, a ich wartość wynosiła od 1 200,5 tys. zł do 2 331,0 tys. zł. Zgodnie z zawartymi umowami budżet projektu badawczego obejmował środki z dotacji celowej przyznanej przez Prezesa Centrum Łukasiewicz oraz wkład własny ze środków instytutów. W załączniku do umowy zostały określone budżety na uczestników projektu, jak również poszczególne zadania przypisane konsorcjantom wraz ze wskazaniem lat budżetowych. Kwoty zaplanowane w ramach środków dotacji celowej były tzw. wydatkami kwalifikowalnymi, z których część (maksymalnie 25% określonych pozycji kosztowych), mogły stanowić kwalifikowalne koszty pośrednie. Do każdej umowy dołączono „Przewodnik kwalifikowalności wydatków. Dotacje Celowe”, który zawierał informacje o klasyfikacji wydatków, zarówno na etapie planowania, jak i późniejszego raportowania wykorzystania przyznanej dotacji celowej²⁸. Załącznikiem do każdego Raportu rocznego i końcowego składanego przez Lidera konsorcjum było Zestawienie wydatków kwalifikowalnych²⁹. Zgodnie z umowami środki dotacji celowej były przelewane na wyodrębnione konto bankowe przeznaczone wyłącznie do gromadzenia, wydatkowania i rozliczania dotacji, w formie zaliczek wypłacanych w wysokości i terminach określonych w harmonogramie płatności. W ramach prowadzonych czynności nadzorczych systemowo do umów wprowadzono zapis o możliwości uzyskania kolejnej zaliczki pod warunkiem wykorzystania co najmniej 75% sumy dotychczas wypłaconych zaliczek. Dodatkowo każda umowa zawierała postanowienia dotyczące kontroli w zakresie oceny prawidłowości złożonych raportów i wykorzystania dotacji celowej oraz ewaluacji tj. ocenę skuteczności projektu badawczego i badanie osiągnięcia założonych efektów. Kontrola i ewaluacja mogły być dokonywane w okresie realizacji umowy oraz w okresie 5 lat po zakończeniu umowy dotacyjnej.

Zgodnie z rozporządzeniem o dotacjach oraz umową Lider konsorcjum, we współpracy z członkami konsorcjum, był zobowiązany do przekazania Raportów rocznych w terminie do 31 marca każdego roku za rok poprzedni oraz Raportu końcowego w terminie 60 dni od zakończenia realizacji projektu, którego data została wskazana w umowie i harmonogramie zadań. Zgodnie z § 10 rozporządzenia o dotacjach Prezes Centrum Łukasiewicz (podmiot dotujący) był zobowiązany, do dokonania oceny przedstawionego przez instytut Sieci (podmiot dotowany) raportu rocznego lub końcowego w terminie 90 dni od dnia przekazania do oceny raportów spełniających wymagania, o których mowa w § 8 ust. 3 i 4 wskazanego rozporządzenia. Wymagania te obejmowały: sposób złożenia raportów (§ 8 ust. 3) oraz części składowe raportu tj. część ogólną, opisową oraz finansową (§ 8 ust. 4).

(akta kontroli str. 344-355, 665-686)

²⁸ Kategorie wydatków związanych z realizacją projektów badawczych: Wynagrodzenia, Wynagrodzenia bezosobowe, Podróże, Materiały, Usługi obce, Aparatura B+R (dotacja inwestycyjna), Koszty pośrednie. W przypadku wydatków związanych z realizacją inwestycji wskazano następujące kategorie: Nabywanie nieruchomości, Nabywanie lub wytworzenie środków trwałych, Nabywanie robót i materiałów budowlanych, Wynagrodzenia, Usługi obce zwiększające wartość inwestycji, Inne.

²⁹ Zestawienie wydatków wskazywało dokumenty księgowo (faktury, listy płac) na podstawie, których dokonywano zaliczenia danego wydatku w całości lub części do wydatków kwalifikowalnych.

Centrum Łukasiewicz przygotowało aplikację informatyczną pn. SUBDOT, która umożliwia wprowadzanie przez instytuty Sieci informacji związanych z rozliczaniem subwencji i dotacji celowych. Z aplikacji, po wprowadzeniu danych przez instytut Sieci, generowany był w formie elektronicznej (pdf) raport roczny lub końcowy. Następnie raport był podpisywany podpisem kwalifikowanym przez dyrektora instytutu Sieci-przedstawiciela Lidera Konsorcjum i przekazywany za pośrednictwem skrzynki podawczej Prezesa Centrum Łukasiewicz, gdzie otrzymywał Urzędowe Poświadczenie Przedłożenia (UPP).

W projektach objętych szczegółowym badaniem nie stwierdzono w raportach informacji o braku realizacji zadań cząstkowych. Następowo ewentualne przesunięcie ich realizacji w harmonogramie zadań i płatności w kolejnych aneksach do umów dotacyjnych. Stwierdzenie czy wszystkie zadania zostały zrealizowane może być potwierdzone w raporcie końcowym, jak to miało miejsce w przypadku projektu MOTO-KOMP. W przypadku projektu AZSP stwierdzono, że w dniu przekazania raportu rocznego za 2021 r.³⁰ Łukasiewicz-PIMOT przekazał również zwrot środków w wysokości 1 254,00 zł, na który składały się niewykorzystane środki z dotacji w kwocie 1 225,00 zł oraz 29,00 zł z tytułu odsetek za opóźnienie³¹. W przypadku projektu badawczego o akronimie BatMaS z raportu rocznego i jego korekt wynika konieczność zwrotu kwoty 451,49 zł, jednak ze względu na niedokonanie oceny raportu nie ma potwierdzonej informacji czy to kwota prawidłowa. Z raportów rocznych dla projektu MODUO-TECH i EMInnovation nie wynikały kwoty do zwrotu. Projekty BatMaS, AZSP i REKOMTER na dzień zakończenia czynności kontrolnych, tj. 7 grudnia 2022 r. nie zostały rozliczone.

(akta kontroli str. 344-437, 517-553, 579-651, 665-690)

1.5 Zatwierdzanie regulacji wewnętrznych oraz rocznych planów i sprawozdań finansowych Instytutów Sieci.

Zgodnie z uSBŁ do kompetencji Prezesa Centrum Łukasiewicz należy ustalanie regulaminu organizacyjnego Centrum. Pierwszy regulamin został wprowadzony Zarządzeniem Prezesa Centrum Łukasiewicz nr 2/2019 z dnia 25 czerwca 2019 r. Do dnia zakończenia czynności kontrolnych w sumie dokonano sześciu zmian regulaminu³².

Do kompetencji Prezesa Centrum w ramach sprawowanego nadzoru należy zatwierdzanie statutów i regulaminów organizacyjnych instytutów Sieci. Zgodnie z przepisami przejściowymi uSBŁ w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy rady instytutów Sieci zostały zobowiązane do uchwalenia statutów, a dyrektorzy instytutów włączanych do Sieci Łukasiewicz byli zobowiązani do ustalenia we wskazanym terminie regulaminów organizacyjnych. Ustawa nie określała terminu na zatwierdzenie wskazanych dokumentów przez Prezesa Centrum Łukasiewicz.

Nowy statut instytutu Łukasiewicz-IMPiB po włączeniu do Sieci Łukasiewicz został uchwalony przez Radę Instytutu w dniu 28 czerwca 2019 r. i zatwierdzony przez Prezesa Centrum w dniu 30 lipca 2019 r. W dniu 28 kwietnia 2022 r. uchwałą Rady Instytutu zostały wprowadzone zmiany, które Prezes zaakceptował w dniu 20 maja 2022 r.

Regulamin organizacyjny Łukasiewicz-IMPiB został przedłożony przez Dyrektora Instytutu 21 września 2019 r. i zatwierdzony przez Prezesa Centrum w dniu 15 listopada 2019 r. Zmiany do regulaminu organizacyjnego były wprowadzane jeszcze dwukrotnie – Prezes zatwierdził zmiany w dniu 21 kwietnia 2021 r. i 20 maja 2022 r.

(akta kontroli str. 472-483, 652-664)

Rada Instytutu Łukasiewicz-PIMOT uchwaliła nowy statut po włączeniu do Sieci Łukasiewicz w dniu 2 września 2019 r., który został zatwierdzony przez Prezesa Centrum w dniu

³⁰ 1 kwietnia 2022 r.

³¹ Termin zwrotu niewykorzystanej dotacji za dany rok zgodnie z umową 2/Ł- PIMOT/CL/2021 upływał 15 stycznia kolejnego roku.

³² Zarządzenia Prezesa Centrum Łukasiewicz nr 25/2019 z dnia 13 grudnia 2019 r.; nr 6/2020 z dnia 15 maja 2020 r., nr 13/2020 z dnia 12 października 2020 r., nr 2/2021 z dnia 9 marca 2021 r., nr 11/2021 z dnia 30 sierpnia 2021 r. oraz nr 15/2022 z dnia 10 listopada 2022 r.

19 września 2019 r. W okresie objętym kontrolą nie dokonywano zmian zatwierdzonego statutu.

Dyrektor Instytutu Łukasiewicz-PIMOT przedłożył regulamin organizacyjny w dniu 30 września 2019 r., natomiast Prezes Centrum zatwierdził go w dniu 12 grudnia 2019 r. Kolejne zmiany regulaminu organizacyjnego zostały zatwierdzone w dniu 27 maja 2020 r., 21 lipca 2020 r. i 6 maja 2021 r.

(akta kontroli str. 472-483, 652-664)

Plany i sprawozdania finansowe Łukasiewicz-IMPiB i Łukasiewicz-PIMOT były przekazywane Prezesowi Centrum do zatwierdzenia przez Dyrektorów Instytutów w terminach ustawowych³³. Roczny plan finansowy na 2020 r. Łukasiewicz-IMPiB został zatwierdzony dopiero w dniu 5 sierpnia 2020 r. W przypadku Łukasiewicz-PIMOT roczny plan finansowy na 2020 r. również został zatwierdzony z dużym opóźnieniem tj. w dniu 26 sierpnia 2020 r. Jak wyjaśnił pan Arkadiusz Jarkiewicz – Dyrektor Departamentu Finansów, zatwierdzenie planów finansowych na 2020 r. w sierpniu i wrześniu 2020 r. dla wszystkich instytutów Sieci było spowodowane terminami związanymi z przyznanymi przez Ministra Szkolnictwa Wyższego i Nauki subwencjami. Wskazał m.in., że rozporządzenie³⁴ dotyczące przydzielania subwencji weszło w życie w grudniu 2019 r., ostatnie decyzje subwencyjne zostały wydane przez Ministerstwo dopiero 30 czerwca 2020 r., ponadto konieczny był okres oczekiwania na ich uprawomocnienie. Niezbędne było również dokonanie zmiany planu finansowego zgodnie z procedurą wskazaną w ustawie (projekt przygotowany przez dyrektora instytutu, uzyskanie pozytywnej opinii rady instytutu i zatwierdzenie przez Prezesa Centrum Łukasiewicz), co następowało sukcesywnie w lipcu, sierpniu i wrześniu 2020 r. Plany finansowe IMPiB na lata 2021-2022 zostały zatwierdzone odpowiednio: 19 lutego 2021 r. i 10 lutego 2022 r. Roczne plany finansowe PIMOT na 2021 i 2022 r. zostały zatwierdzone odpowiednio: w dniu 19 lutego 2021 r. i 27 stycznia 2022 r.

Sprawozdania finansowe Łukasiewicz-IMPiB i Łukasiewicz-PIMOT zawierały sprawozdanie z badania biegłego rewidenta, co było zgodne z art. 24 ust. 4 uSBŁ. Prezes Centrum Łukasiewicz, w ramach sprawowanego nadzoru, zatwierdził roczne sprawozdania finansowe wskazanych instytutów Sieci w następujących terminach: dla Łukasiewicz-IMPiB za 2019 r. w dniu 14 lipca 2020 r., za 2020 r. w dniu 1 lipca 2021 r. i za 2021 r. w dniu 3 sierpnia 2022 r., dla Łukasiewicz-PIMOT za 2019 r. w dniu 7 lipca 2020 r., za 2020 r. w dniu 5 lipca 2021 r. i za 2021 r. w dniu 12 września 2022 r.

(akta kontroli str. 344-437, 478-484, 652-664)

1.6 Kontrola i ocena działalności Instytutów Sieci

W badanym okresie we wskazanych instytutach Departament Kontroli Centrum Łukasiewicz przeprowadził po jednej kontroli, które dotyczyły gospodarki finansowej, jakości pracy, realizacji zadań oraz jakości zarządzania. W ich wyniku Prezes CŁ przesłał dyrektorowi Łukasiewicz-IMPiB 22 zalecenia pokontrolne a dyrektorowi Łukasiewicz-PIMOT – osiem zaleceń. Wszystkie zalecenia pokontrolne zostały przyjęte w całości. Realizację zaleceń monitorował Departament Kontroli Centrum Łukasiewicz. Zakres zakończonych kontroli był zgodny z art. 36 ust. 3 pkt. 1-4 uSBŁ.

Poza zakończonymi kontrolami planowymi w przypadku badanych instytutów na dzień zakończenia czynności kontrolnych nadal trwały następujące kontrole:

- Łukasiewicz-PIMOT:

1) Kontrola doraźna w zakresie wdrożenia i stosowania w Instytutach Regulaminu zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz prawami własności

³³ Zgodnie z art. 24 ust. 3 pkt 2 lit. b i d uSBŁ, Dyrektor instytutu przedkłada Prezesowi Centrum do zatwierdzenia roczne plany finansowe na rok następny w terminie do dnia 15 grudnia każdego roku, natomiast roczne sprawozdania finansowe w terminie do 31 marca każdego roku.

³⁴ Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 16 grudnia 2019 r. w sprawie przyznawania i rozliczania środków finansowych na działalność bieżącą instytutów działających w ramach Sieci Badawczej Łukasiewicz (Dz. U. z 2019 r. poz. 2442 ze zm.).

przemysłowej wraz z zasadami komercjalizacji dla Sieci Badawczej Łukasiewicz: – kontrola w trakcie, rozpoczęta 13 kwietnia 2022 r., planowany protokół do 31 grudnia 2022 r.

2) Kontrola planowa dotycząca rodzajów i źródeł wynagrodzeń oraz innych świadczeń otrzymywanych przez dyrektorów Instytutów i Zastępców dyrektorów Instytutów: – kontrola w trakcie, rozpoczęta 4 października 2022 r., upoważnienie do 31 grudnia 2022 r., planowany protokół do 31 grudnia 2022 r.

- Łukasiewicz-IMPIB:

1) Kontrola doraźna w zakresie wdrożenia i stosowania w Instytutach Regulaminu zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz prawami własności przemysłowej wraz z zasadami komercjalizacji dla Sieci Badawczej Łukasiewicz: – kontrola w trakcie, rozpoczęta 13 kwietnia 2022 r., planowany protokół do 31 grudnia 2022 r.

2) Kontrola planowa dotycząca rodzajów i źródeł wynagrodzeń oraz innych świadczeń otrzymywanych przez Dyrektorów Instytutów i Zastępców Dyrektorów Instytutów: – kontrola w trakcie, rozpoczęta 4 października 2022 r., planowany protokół do 31 grudnia 2022 r.

(akta kontroli str. 119-291)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość

Prezes Centrum nie opracował projektu 10-letniej strategii działalności Sieci Badawczej Łukasiewicz, co było niezgodne z art. 14 ust. 2 pkt 1 uSBŁ. W myśl powołanego przepisu Prezes Centrum opracowuje projekt 4-letniej i 10-letniej strategii działalności Sieci, a Rada Centrum je zatwierdza.

Pan Piotr Dardziński, Prezes Centrum Łukasiewicz wyjaśnił, że ustawodawca nie określił terminów dla opracowania i zatwierdzenia strategii. Dodał, że kluczowym dokumentem strategicznym, na podstawie którego Sieć prowadzi działalność są kierunki wyznaczone przez Radę Centrum na podstawie art. 19 ust. 1 pkt 1 uSBŁ. Wyjaśniając przyczyny opracowania tylko 4-letniej strategii działalności Sieci, Prezes Centrum wskazał, że na obecnym etapie rozwoju organizacji konieczne jest przygotowanie w pierwszej kolejności strategii 4-letniej i określenie celów na pierwszy etap funkcjonowania.

Przewodnicząca Rady Centrum, pani Olga Semeniuk-Patkowska wskazała, że cele Sieci Badawczej Łukasiewicz wyznaczone są przez Prezesa Centrum Łukasiewicz w projektach 4-letniej i 10-letniej strategii, natomiast Rada zatwierdza oba dokumenty.

Zdaniem NIK nieopracowanie 10-letniej strategii działalności Sieci przez Prezesa Centrum Łukasiewicz jest zaniechaniem realizacji obowiązku wynikającego z przepisów uSBŁ. Skutkiem nieopracowania tego dokumentu było m.in. wstrzymanie prac nad zatwierdzeniem 4-letniej strategii przez Radę Centrum, która wskazywała na potrzebę opracowania łącznie strategii krótko- i długoterminowej. Należy zauważyć, że pomimo braku terminów na opracowanie wskazanych dokumentów, jak również sankcji z tytułu ich nieopracowania lub niezatwierdzenia, ustawodawca wyraźnie wskazuje na konieczność opracowania obydwu dokumentów oraz ich kluczowe znaczenie z punktu widzenia długoterminowej działalności Sieci (art. 9 ust. 3). Sieć Badawcza Łukasiewicz funkcjonuje już blisko 4 lata (od 1 kwietnia 2019 r.), bazując na kierunkach działalności Sieci określonych przez Radę. Tymczasem cele Sieci powinny zostać uzgodnione przez organy Centrum właśnie w 4-letniej i 10-letniej strategii, a nie określone przez Radę wyłącznie w jej uchwałach. Kierunki działalności Sieci powinny być pochodną celów strategicznych określonych w uzgodnionych przez organy Centrum strategiach.

(akta kontroli str. 438-471, 485-516, 665-686)

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że pomimo ponad trzyletniego funkcjonowania Sieci Badawczej Łukasiewicz nadal nie zatwierdzono jej 4-letniej strategii i nie opracowano projektu

10-letniej strategii. Brak tych dokumentów może niekorzystnie wpływać na długofalową perspektywę działalności Sieci i utrudniać informowanie wewnętrznych i zewnętrznych interesariuszy o jej celach strategicznych. Zdaniem NIK konieczna jest zatem skuteczna współpraca Prezesa Centrum i Rady Centrum – ustawowych organów Sieci, które zostały zobowiązane do przygotowania dokumentów strategicznych, stosownie do zapisów art. 9 ust. 3 pkt 2 w zw. z art. 14 ust. 2 pkt 1 oraz art. 19 ust. 1 pkt 2 lit. c uSBŁ.

Wnioski Przygotowanie projektu 10-letniej strategii działalności Sieci stosownie do art. 14 ust. 2 pkt 1 uSBŁ oraz przekazanie go do zatwierdzenia Radzie Centrum.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Departamentu Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 16 grudnia 2022 r.

Kontrolerzy

Piotr Rebizant
Specjalista kp.

/-/

.....
podpis

Piotr Główka
Specjalista kp.

/-/

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli

Departament Nauki, Oświaty
i Dziedzictwa Narodowego

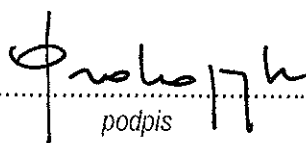
Dyrektor

Piotr Prokopczyk

/-/

.....
podpis

Zmian w wystąpieniu pokontrolnym dokonał: Piotr Prokopczyk, Dyrektor Departamentu Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego.

.....
podpis

